

ספר

תוספות חכמה

ליקוטים נחוצים ויקרים

מהרב ר' חנניא יו"ט ליפא דריוזונגער

רב בבראנקס, ניו יורק

דפוס האחים טבוסקי

נכדיו:

האנשים הם הנס (במדבר י"ד ס"ז), עצמי נמר מפלי (איוב 5' י"ז), והושאל בפרט להסרת החלל האסור עם הנדין האסורין מכשר כשר קודם המליחה ע"י דקירת והחייבת הסבין (כהויהוה)אשכנזות שהייבצו או פורשו. מפעל פיש בעברית, כלומר להפריש האסור. מדרקמים במנפר כמו בשוחם ובפרט בנסור אחריים שצריך להיות כפי ומוחזק ככשרות, ואין סומכין על האכה לנסר הכשר מפני שהוא נוגע בדבר (עי' י"ד ס"י ס"ה י"ד). נהגין שלא לנסור אחריים ליהודים במקומות שמצויים גוים לכתות אותם, מפני שישנה מאד הדמיון של אחריים וצריך מומחה ביותר לגבי אותם.

[סדר הנקור] קודם הנקור חותך י"ב

צלעים של הכהמה, ויחתוך את הצלע הי"ב בשוה עם הסבור, כי הכשר שבין הצלע הי"ב והי"ג לאחוריים יחשב (לחם הפנים בשם הס"ע). וזה סדר הניקור (ציוור א', הלך הפנים): א' מתחיל בראש וספלותו לשים והוציא ממנו חמה, ומעביר חקרום ה"ד מעליו המחוקק עליו היטב (כין כהמה בין בעוף. ר"ס). ויסיר חקרום העב הדבק בעצם הנגמלת (ו) האסור משום דם; נוסף הלקחים (ו) וחותר בסבין מצד הלשון ומוציא ניד אחר מכל לחי, וחותר חת שורש הלשון ומוציא חום אחד ארום וחום אחד לבן (הרשב"א), והחוסין שבאחורי

הכב יחתוך הנדין והחלץ בסוסים שמתוך תלויה בנ. ה' המחלץ יקלו משני צדדי חקרום והחלץ (ולר"י) רק חקרום שיש ססום עביו, ויוציא מתוכו ניד המתמצל לשלשה בש"י, בעורו חם, וכשיצטנו יהום אחריו (ר"ס א'). ה' המליית יש עליהן שני קרומים ועליון אסור מדאורייתא משום חלץ הכליות, והשני אסור מדרבנן. ויוציא הניד הארום שבחוכו ועל הלובן שבו יש פלוגתא כש"ם (חולין צ"ב). י' ה"ז שעל הקרב (הכ"ס) וכל חליו. י"א הכנאה וישליל הסניא רוכא וחלץ שבינו לבין המעי. י"ב מספר הצלעות י"ג (ב"ב צ"ד). ולפעמים יותר, ומסדרות מחדשה למטה עד החזה. שש העליונות לצד הראש הן שלמות כי הן מחוברות בעצם החזה, ושבע התחתונות לצד האחר הן בלתי שלמות כי אין נונעות בעצם החזה ורכות ככרל (תנור) לה ע"ע עצמות לננות ורכות ככרל (תנור) האוון, המתעקמים כראש מנל לנכות הסחום הכולל לצד הסבור ועומד בין הצלע ה' וה' (X). לאורך הצלעות המיוצונות נמצאים ה' נדין העוקרים אליהן מחדשה עד החזות, שלשה מהן ביסין הבהמה (ע"פ הצלעות י"א—א—ג') ושנים משמאלה (ע"פ הצלעות י"ב—ג'). והן אסורין משום חלץ, ומנהניו לוסול ג' מכל צד, שאשאר למעור בין יסין לשמאל, וצריך לשלמן בעורן חסום, ראשי הצלעות (התנוכים) לאחוריים

האונים (III) לחוסרא בעלמא (ר"ס א'), ויוציא משם ב' עצמות ארוכות הנקראים "ספה בינוולין" ואפילו בעוף (הרוחם). ב' יורד לנרות למסום שחיטה ומוציא משם שני נדין ספור לכשר משני הצדדים שהם הרודין, ובעוף החום הלכו שבאמצע הצואר (המס"ע והש"ד). ואם הפריד הראש מן הנוף כבר נחתכו כל החוסין הללו ונפתחו ואין צורך שוב להוציאם כי הם יזוכ לחוץ בעת המליחה. הנכרת והזשט יחתוך לארכם שיצא מהם חום ע"י מליחה. ג' ככתף יש שלשה פרקים, הפרק המחובר לשדרה נקטע רותע (IV), האמצעי נקרא כתף (V), והשלישי נקרא יד (VI). מוציא הניד הנמשך לאורך כל הכתף שסדרתו כסרת חיר, ובפרק האמצעי ושישע הסבין היטב ששם הוא שרשו המאהויו לחנוף, וכל הנדין והחוסין הנמשכים ישרש מעיקרן. בשטה פרק האמצעי לצד הראש מכתיף יש גור שומן וכחוכו יש דד (VII) ויסורנו משום מאדם. ר' חותר את החזות (IX)—(VIII), ומאותו כשר ארום הספור לוח מוציא חום של דם שנמשך לאורך כל החזה, וכן מן החזה השני. ה' הלך חותר עומצו ואוניו והחוסין שבחלצו שהם מתקפי כחוכו בעת השחיטה (לר"ס א') הוא חוסרא בעלמא. ו' הריאה יפתח המספונות והמקוננות שיצא מהם חום, ויסיר את הורחא הוא אונה קטנה מתחת הל"ב. ו')

וממשיך החוט מעיקר האליה עד קצותה, מפני שאותן החוטין יונקים מחלב והכליות, ונורר השמנונית מתוכה. ט') פוסק הירך האחד ומפרק בסכין במקום שיש הזכרות בעצם שבו גיד הנשה וחותר הזכרות והנקבות ומשליכו מפני שיש בהנו קצת משרשי החלב, וגם הבשר שבצדדין מנקרו היטב מכל מיני חוטין וחלב, ומן גיד הנשה שבו, ואח"כ נוטל העצם האמצעי שפסק הזכרות מקצתו ונוקר החלב ומיני החוטין ממנו, וחותר בסכין גדול הקצה השני שסמוך לעצם של שוק, מפני ששרשי הגיד נקשרים שם, וכן לירך השני. י') הכחל יש בו גיד אחד האסור וחלבו הוא טהור, אולם נוהגין להבריל בו בין טמא לטהור: אם ברוחץ האצבעות על החלב יצא ממנו

מים בידוע שהוא שומן. ואם נתמעך הוא חלב, וצריך לקרעו שתי וערב ואסור בבשול כ"א צלי אש. בעל העטור אומר כי אי אפשר לפרש כל אופני הנקור ככתב אלא במראית עין ממנקר בקי ומופחה ומודזק בכשרות. המנקר ישים בגד עב על ירכו ובכל פעם שנוגע בסכין בחלב יקנחו היטב בסמרטוט. וצריך לנקר הבשר תוך ג' ימים אחר השחיטה מן החלב שלא יתקשה ובריעבר שרי גם אח"כ (הרמ"א) אם הריח הבשר בתוך ג' ימים. מותר לנקר בשר ביו"ט ואפילו ביו"ט ר"ה אם הוא לצורך יו"ט. כל הגידין הנמצאים בבהמה מספרם קי"א וסימן כל שלחנות מלאו, קיא" ומהם הגידן שצריכין חטוט ג"א וסימן לא תאכלו ממנו ג"א (הרוקח).

דיני ניקור

לא יחתוך יותר מי"ב צלעות מהפנים וצריך לחתוך עד העצם עצמו: יחתוך הראש לשנים ויזרוק העינים ויחתוך עצם המוח ויקלוף קרום המוח וקרום שתחת המוח: וגם גידים האדומים שעל המוח: וינקר משני צדי הלשון הגידים; ויחתוך עוקץ הלשון וגם המזלגות שקורין (מריפה באנדליך) ויחתוך שפוי הכובע ויזרוק: ויחתוך לשנים הגרגרת: וגם הוושט: וינקר הוורידין מבית השחיטה בכל צד יש גיד אחד אדום כתמונת שיי"ן וזוא הולך מבחוץ וגיד אחד לבן מכפנים: וינקר גיד העבה באמצע הכתף ההולך לשדרה והגידים והחוטין הנמשכין ממנה: וגם החתיכה אצל הכתף שקורין גריף ינקר משם ג' חוטין כתמונת שיי"ן: ויחתוך קצה החזה סמוך לצוואר ומאותו בשר האדום יעקור שני גידים הכפולים הלבן והאדום מצד זה ומצד זה: ומתחיל מסיום גידי החזה ומקליף הקרום שעל הכסלים: והוא עב ולבן וגם החלב שתחתיו: ויחתוך ראשי העצמות שקורין קנארפל: וינקר בכל צד מהכסלים ג' צלעות: בצד ימין נחלק כל גיד לשנים ובצד שמאל לשלשה: חצר הכבד יקלוף משני צדדים: ויחתוך סמפונות הריאה: ויזרוק הוורדא; ויחתוך בכבד כדי שתזוב הדם: ויקרע טמפונות הלב: ויחתוך עוקץ הלב; ינקר למעלה משומי הלב שקורין געראשימץ ארבעה גידין וגם הקרום שעלי' יסיר: יחתוך האזנים מהלב: יקלוף שני צדי המוחל ויעקור ממנו הגיד הגדול עם ג' גידין הנמשכין ממנו: ויחתוך טלפי הרגלים והשומן שבין הפרסות. יסיר חלב הכרס וקרומו והחלב שדבוק בכרס עצמו ג"כ אסור: חלב הדבוק בהמסם ובית הכוסות וקרומו אסור: חלב הקיבה וקרומו אסור: חלב הדקין אסור אמה מצד הקיבה ואמה מצד פי

הטבעת וצריך להסיר הקרום וחלב שעל הקרום והשומן שתחתיה מוסר: הדרא דכנתא היינו הדקין יסיר הדק היטיב הקרום והחלב שעליהם והשומן מותר: וגם הקרום מתחתיה יקלוף: חלב המרה הדבק בכבד טרפה: ביצי זכר ינקר גיד הגדול ויחתוך בהם חתיכות הרבה קודם ההדחה: הכוליא ינקר הקרומים וגם הגידים הדקים היטיב הדק: כחל צריך לקרעו שתי וערב ויוציא כל לחלוחית הקלב ויחתוך ראשי הדדים: הדקים בעגלים שקורין ריזול ינקר במתינות מאוד מאוד ולא בסכין חד אלא ביד במתינות: פריזול מעגלים ינקר היטיב משם ד' גידין כמו בכחמה גדולה: ניקור ראש העוף כמו בכחמה ויוציא גיד מהגרגרת נגד בית השחימה: ויחתוך הראש מן-הגוף קודם ההדחה משום הוורידין ויחתוך פה העוף עד החוטם היינו נחיריים: ויחתוך קודם ההדחה תזת הירכים: ותחת הכנפים; וגם יפתח מקום הריאה בפנים וידיח שם היטיב כי תמיד נמצא שם דם בעין: ויוציא השני דקין מכפנים שקורין טרפה ווירשטלן: ודין הלב כמו בכחמה: וזרוק המרה; ואותן הפותחין האוורת על הגב כדי להדיח הדם יפה יפה מפנים: תבוא עליהם בזכת טוב עד עולם:

כל דיני ניקור תמצא כאן בדברי הגאון המחבר כלל כ"ח